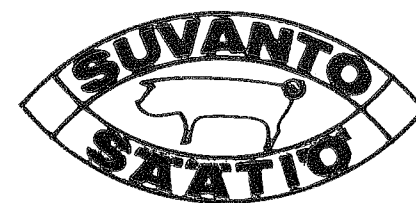


SUVANNON SEUTU



SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija



N:o 4 1979
KESÄKUU



Maria Koiranen o.s. Suokas lastenlastensa kanssa v. 1916.

Viime numerossa oli 'Tapulin varjossa' runo Äidin haudalla. Näin äitienpäivänä on meidän syytä muistaa se, mitä täysin liikuntakyvytön lapsi, taikka muuten vammautunut, merkitsee omalle äidille ja äiti lapselle. Antin äiti hoiti poikaansa vuosikymmenet ja kaikki vanhempien omaisuus uhrattiin avun löytämiseksi, jota ei kumminkaan koskaan elämän aikana löytynyt.

Äitinsä ja toisten ihmisten avun turvin Antti joutui taivaltamaan tämän maallisen matkansa. — Hän pystyi vain kielellään kääntämään lukemansa kirjan lehtiä.

Silti Antti Laamanen oli henkisesti rikas ja lähimmäisilleen monesti pelastava henkinen tuki ja hengellisen avun tuoja. Häntä kuljetettiin kesäisin kolmipyöräpolkupyörällä yhdessä nuorten uskovaisten mukana puhujamatkoilla aina Metsäpirtissä, Pyhäjärvellä, Vuokselassa ja Valkjärvellä saakka.

Kerran tuli noin 20 nuoren joukko Haparaisten kylän suunnasta, innostuen Kirkonkylässä ajamaan kilpaa. Antin pyörää kuljetti Viljo Kantee -niminen nuorukainen ja



Tapulin varjossa

hän ajoi tietä tuntematta löysään hiekkaan ja vaurioitunut pyörä löytyi maantien sivusta. Kuljetettava ja kuljettaja joutuivat ojan pohjalle. Nyt pelästettiin, että liikuntakyvyttömälle Antille kävi pahasti, mutta Antti kysyi pohjimmaisena: — Koskiks sinnuu? Minnuu ei yhtää. Siinä oli varjelus mukana, ettei mitään lisävammoja sattunut.

Antti on sanellut 2 uskovaisia runoja sisältävää runovihkosta, jotka on julkaistu ennen sotia, mutta löytyneekö enää yhtään sakkolaisten mukana säilynyttä?

Oheinen kuva on vuodelta 1938, otettu Matti Tp Kuisman talon seinustalla. Kuvassa on vasemmalla Matti Kukko Sakkolan Valkjärven Hakonotkosta ja oikealla sotilaspuvussa on Eero Kuisma Luprasta.

Kutsumus

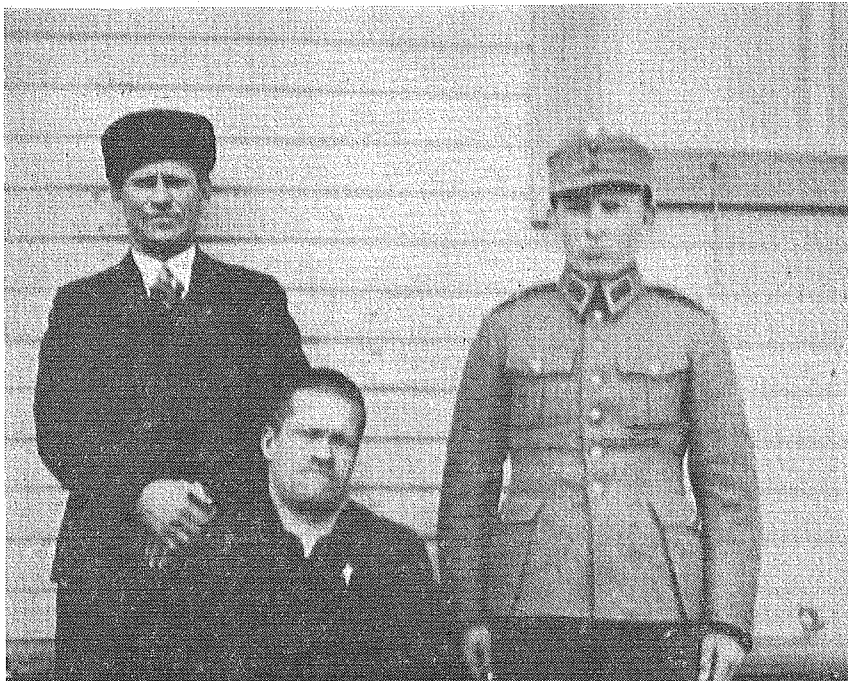
On elomme täällä niin hetkistä vain kun aikamme täällä koittaa.

Sillä elomme on Luojan kädessä, sitä ihminen ei voi voittaa.

Vaan kuljemme tietä viitoittamaa jonka Herra on meille suonut.

Omiensa luokse hän meitä johdattaa kun päivämme päättävä voivat.

Uuno Väyrynen
Hyvinkää



Huuhkan poika

Viljan hakuun lähtijät jäivät vielä seisoskelemaan savotan edustalle ja äänekkäästi haastelemaan tapahtumasta.

— Taisi se poika tehdä hittoja. Se löi herraa, ja nyt ne tappavat sen Martin!

— Itselleenpähen teki minkä teki, miksi ei sitten pitemmälti ajatellut?

— Mene hänet, tiedä, mitä ajatteli? Ajattelikko pitkälti vai lyhyelti? Jos saanee kärsiä poika, niin saavat muutkin, riittää siinä hovin sarvessa voidetta meille jokaiselle.

— Riittää jokaiselle, riittää. Ilo loppui, itku alkoi, täydensi Holma toisten puheita.

— Lie syöty tänä aamuna viimeinen murkina, väritti tarinaa Kärppä, hintelä mies, sama, joka oli tuvassa nurkkapimennosta tavoitellut Häkkyrää osaavilla puheillaan. — Häkkyrä! Miksi et ottanut poikaa kiinni?

— En ole mikään kiinniottaja: on niitä parempiakin.

— Sinä näköjään muutatkin jo virkaa. Tähän asti olit rankin vetäjä, nyt sinä käyt kytäksi!

— Miten niin?

— Näytithän äsken koirille jäljet, usutit ajamaan.

— Älä sano kasakkoja koiriksi.

— Sanon mitä meinaan! Ei nämä puheet ole ostannassa, vaikka näin sinunlaisellesi vähän valitaan.

— Kasakoilla on piikit!

— Kärpällä on kolonsa!

Miehet olivat lähestyneet toisiaan. Heillä kytivät Häkkyrän matelevaisuuden aiheuttamat vanhat kaunat ja Kärppän sitä kohtaa koskevat pistopuheet. He olisivat saattaneet nyt kiihtyneessä mielialassaan kohauttaa kättäänkin, mutta siihen liitteen seen toi pöpperöinen kymmennieka Tenikan käskyn, että rahtimiesten on mentävä matkalleen. Tähän

keskeytyivätkin jankutukset ja roppittilaisten hevosjono lähti vitkalteen liikkumaan samaa tietä, jolle aikaisemmin lähtenyt Huuhkan Martti ja hänen jäljillään kiitävät kasakat olivat poikenneet.

— — —

Viisaat, jotka ovat ihmiselämää tarkkailleet, ovat käsityksenään lausuneet, että ihminen on oman onnensa seppä. Tätä päätelmää on paljon pohdittu, tästä on paljon väitelyä ja kirjoitettu, mutta sittenkin on yhä kuin ongelma pysyisi avoimena ja ratkaisemattomana. Useat ovat varmaan tulleet siihen, että tämä lause joissakin tapauksissa pitää paikkansa, toisissa taas ei. Tämä johtuu siitä, että emme ole kylliksi kysymykseen syventyneet.

Suurin piirtein katsoen jakaudumme me ihmiset kahteen luokkaan, hengen ja aineen ihmisiin. Kumpaan puoleen kuulumme, se on meissä määräävämpi ja sen mukaan valitsemme aina kantamme asioissa. Niin tässäkin.

Mikäli tunnemme aineen ihmisiä, ovat he valmiita uskomaan, että on itse oman onnensa takojia ja että hän pääsee siihen päämäärään, jonka hän on kuvittelemakseen onneksi asettanut. Ja jos he tuossa keski-ään seuduilla ovat saavuttaneet omavaraisen, muista riippumattoman toimeentulon ja muutamia tuhansia säästöjä, niin ovat he täysin tyytyväisiä. He ovat kuvitelleet, pyrkineet ja saavuttaneet, ovat siis olleet oman onnensa seppiä. Heille on luonnollisesti ollut vaikeuksiakin voitettavina; lujatah toisina ovat he näistä selviytyneet, ja nyt tuntuukin noita menneitä puuhailuja vasten katsottuna elämä ja olo sitä mukavammalta.

Aatteen ihminen, jolle tunnepuoli on elämässä määräävämpi kuin järki, on taipuvainen uskomaan,

että hänen elämänsä kokonaisuus muodostuu sellaiseksi, millaiseksi hänen tiellensä sattuvat tapahtumat sen kulloinkin tekevät. Eräissä tilanteissa ei näet ole tämän lajin ihmisellä mitään muuta valintaa kuin päin työntyminen, vastaantulevaa silmästä silmään katsominen, vaikkapa se olisi itse kuolema ja vaikka se koskisi kaiken edellä käyneen elämäntyön ja saavutettujen tulosten murskautumista. — Tuolloin kuulee ihminen vain sen mahtavan soinnin, joka kuuluu hänen sielunsa syvyyksistä määräten toiminnan, sanomatta tekojen hintaa, sillä tämä viimeksi mainittu on toisarvoista. Ja voi käydä, että eräät nopeasti kiitävät hetket ovat kylliksi pitkiä riistämään vuosikausien puuhailujen tulokset.

Aineen ihminen kysyy seurausten hintaa ja jos hän harkitsee ne kalliiksi, niin hän peräytyy, väistää kohtalonsa, säilyttää ennen saavuttamat tulokset ja rakentaa edelleen onneaan.

Eivätkö sitten tunne-ihmiset olekaan oman onnensa seppiä, ovatko he tuomitut saamattomina sortumaan, raunio-rastaina vierinkivillä piipottamaan? Eikö se, mikä on maailman kauneinta, jalointa, arvokkainta, ole henkisen, sielullisen työn luomaa?

Oman onnensa seppiä! On saatanut ihminen harhailla maailman mannerta kodittomana, konnuttomana, yksin ja ystävättömänä, mutta hän on kuitenkin kantanut omassa povessaan tietoisuutta siitä, että hän on ollut uskollinen sydämensä äänelle. Tämä tunne on ollut hänen kotinsa, leipänsä, ystävänsä; se on turvannut, lämmittänyt ja pitänyt pystyssä — hän on, tämä maailman matkalainen ollut onnellinen. Hän saattaa olla elämästä erkanemaisillaan, viimeinen veriaalto on sydämen sivuuttanut, mutta sittenkin hän nukkuu kuin kehtolauluun, soiton huminaan, sil-

Kesäyö Ontariossa

On lämmin, höyryinen kesäyö.

Yö on tumma ja kuumeinen.

Tuliperhoset kuin säkenet
pimeydesä lentelevät.

Kehrääjän hiljainen surina,
sirkkojen tasainen sirinä
ovat yön musiikkia.

Kaukaisuuteen, loputtomaan kor-
keuteen

ilmestyvät kiiluvat tähdet.

Yö kietoo tumman hunnan
väsyneen sielun ympärille.

Ajatus ei lepää, ihminen uneksii...

Muistojen kehto hiljaa keinuu.

Ajatukset kuin tuliperheset
mielessä välähtelevät, vaihtuvat,
et niitä kiini saa.

Ne syttyvät ja sammuvat
ja niitä on paljon.

Olet niin kiehtova ja ihmeellinen
kuuma, tumma, kostea kesäyö.

V 1978 KI P

lä hänen omassatunnossaan on
viihtyisinä viipynyt tietoisuus vää-
jäämättömästi suoritetusta velvol-
lisuudesta.

Ihminen on oman onnensa sep-
päl!

Toisten onni on ylempänä, tois-
ten alempana, miten kukin on
määränsä asettanut ja mikä puoli
kunkin sielussa on ollut voimak-
kaampana.

Me ymmärrämme aineen muura-
haisia, mutta kunnioitamme ja
ihailemme niitä, joiden siivet kan-
tavat ylevän ihmisyyden korkeuk-
siin. Eräinä ratkaisevina hetkinä
kuulevat nämä kuinka heidän sy-
dämessään soi tunteen juhkakello,
jonka ääni kantautuu yli aineelli-
suuden ja kutsuu suuriin tekoihin.

Jatkuu

MUISTOALBUMI

Alaluokkien tytöillä oli tapana
kerätä opettajien ja tovereiden ni-
miä, muistovärssyjä, jopa piirus-
tuksia tai kiiltokuvia muisto-albu-
miin. Joillakin tämä albumi oli iso
ja komea, toisilla pieni ja vaatima-
ton. Omani oli siltä väliltä. Sain
sen lahjaksi isältäni. Se oli kau-
niin vihreä ja kannessa luki kultai-
sin kirjaimin: "MUISTOJA." Se oli
minulla tallella vielä aivan ennen
talvisotaa. Sinne se sitten jäi kuin
paljon muutakin.

Muistan kuinka jännittävää oli
etsiä uusi muisto kirjan lehdiltä.
Opettajat tavallisesti kirjoittivat
viisautta, elämän ohjeita. Vieläkin
muistan suomen-kielenopettajan,
maisteri Lempi Louhen liimaaman
kauniin kiltokuvan ja kauniin neu-

von: "Ahkeruuden anna olla ystä-
väsi verraton. Mieli raitis liesi läm-
min palkanasi siitä on." Totta
kuin totta! Yhä pätee.

Muistan sitten, kun olin pettynyt
saadessani kirjani takaisin piirus-
tuksen opettajalta Oskari Muuhko-
selta. Tavallisesti hän aina piirsi
tussikynällä kauniin maisemaku-
van. Voi hyvänen aika kuinka oli-
kaan hämmästynyt, kun löysin
kirjastani vain pitkän värssyn, to-
sin kauniilla, sirolla käsialalla kir-
joitetun. Olisin tahtonut saada hä-
nen maisemansa ja siksi olin niin
pettynyt, etten heti edes lukenut,
vasta jonkun ajan kuluttua. Ih-
meellistä on, muistan sen vieläkin:
"Kirjasi tää kun täyteen saa näin
nimistä, muistelmista. Se pistäös
piiloon kaapin taa, pois pöydältä,
saapuvilta. Ja sitten kun vuosia
vierähtää, elon virrassa mieli jos
värjähtää ja painavi huoltien taak-
ka, niin hae silloin esille nämä
värssyt ja muistelmat, niin aatok-
ses liitävi menneisiin, nuoruuden
aikoihin herttaisiin, ilon, onnen
päiviin saakka. Ja mielesi hetkek-
si rauhoittuu ja sydämesi lohdun
saa."

Kuinka hartaasti nyt toivonkaan,
että "Muistojeni kirja" olisi jäljel-
lä. Varmasti piirtyisi jokaisen
muistokirjoittajan hahmo elävästi
silmien eteen. Luokkatoverini Ulla
Aminoff, joka jo kouluaikana oli
taiteilija, vesivärillä maalasi ome-
napuunoksan, jonka kukkien terä-
lehtien ympäröiminä oli suloisia
keruubien kasvoja. Sellaisina näen
ne silloiset nuoret kasvot, omena-
puukukkien terälehtien keskellä.
Ja mikä sopiikaan paremmin Käki-
salmen, omenapuukaupungin, kou-
lulaisille!

Tyyne-Kerttu lähetti minulle iha-
nan lahjan. Monen koulutoverini
nimikirjoituksen Käkisalmen oppi-

Juhannus ja juhla

Nyt juhannusta juhliitaan,
koivun lehvin keskikesää.
Linnut hoitaen poikasiaan
tehneet on yhdessä pesää.
Kauneinta aikaa kukkien
väriloistossa ja lintujen
lauleloissa.

Aikaa mennyttä muistelen,
se on juhannusaikaa lapsuuden.
Oli kokkotulet rannalla Suvannon
tehtynä tuttuun rantaan.
Saimaa — laiva huuteli laiturin
ja aallot löi voimalla rantaan
Joka puolella oli elämää,
joka puolella huisketta, hyörinää.

Nyt mieleen tulleet on muistot nuo,
kun jälleen on juhannusjuhlamme
tuo.

HELVI LAAKSONEN

koulun 85-vuotisjuhlasta. Muisto-
jen kirjaa se vastaa hyvin. Vain
muutama nimi on sellainen, etten
saa kuvaa eteeni, joko siksi, että
olivat ylemmillä luokilla tai sitten
niin paljon nuorempia.

Martta Valkonen-Karonen on jo
kaukaa kansakouluajoilta muistis-
sani. Muistelen, että Sakkolan
kaikki koulut kokoontuivat juh-
laan Kiviniemen Nuorisoseuran ta-
lolle. Lapsia oli paljon ja se oli mi-
nulle suuri elämys. Ohjelman jäl-
keen lapset saivat leikkiä ja Mart-
ta oli vetäjänä, olihan hän opetta-
jan tytär. Eräs leikkilaulu soi yhä
korvissani: "Hei, pikku Maija kat-
sos tänne päin, tässä kukkaset saat
sä jälleen... herraskengät sulla,
rasvasaappaat mulla." Ja hauskaa
oli.

Martta Karonen, Rauha ja Aini
Kytö ovat säilyneet muistissani mal-
likoulutyttöinä, joiden kaltainen
niin mielelläni olisin tahtonut olla.

Muistan Laila Kilpeläisen pyö-
reät, iloiset kasvot. Kerttu Lahti-
nen-Huuhka tuo monta muistiku-
vaa. Muistan kuinka hän koetti pa-
lauttaa lapsenuskoni, kun epäilin
kadottaneeni sen ja olin epätoivoi-
nen.

Else v Hertsen-Virkola! Muistan
hyvin ensimmäisen luokan kevääl-
lä sinivuokkoretket Koluniemeen.
Elsekin osasi puhua venäjää ja
keskustelimme tuolla minulle niin
rakkaalla kielellä, joka tahtoi vä-
kisten unohtaa käytön puutteessa.

Miniameiden loisto aikaan muis-
tin Elsen usein. Tapahtui nimit-
tään, että ensimmäisen luokan tou-
kokuussa, kun ilmat alkoivat olla
lämpöisiä, niin oppilaat alkoivat
pukeutua kesäisesti. Elsekin tuli
eräänä aamuna edellisen kesän
kaunis punertava mekko yllään
kouluun. Mekko oli jäänyt lyhyek-
si, noin 10 senttiä yläpuolelle pol-
vien, sillä Elsen solakat jalat oli-
vat virahaneet kovasti talven ku-
luessa. Johtajatar Betty Perenius,
joka oli tarkka etiketti-ihminen ja
oppilaistaan tarkkaa huolta pitävä,
tulikin huomauttamaan liian ly-
hyestä koltusta. Ei siinä auttanut
muukuin juosta kotiin muutta-
man pitempi hame.

Nauran itsekseeni aina, kun näen
superminihameita, kuvitellessani:
— Mitähän johtajattaremmeni nyt
sanoisikaan! Ajat muuttuvat ja me
niiden mukana.

Kukapa ei Ollea muistaisi! Sel-
lainen hurmuri oli Olavi Lundson!

Ja Lindgreni Richard on erikoi-
sesti säilynyt mielessäni. Olimme
kuudennella luokalla. Opettajilla
oli tapana antaa lomapäivä, kun
Vuoksi kaupungin edessä oli saa-
nut kantavan jääkuoren. Kenellä
oli luistimet ja osasi luistella, niin
hän oli tosi hauskassa leikissä,
mutta luistelijoita oli vähän. Pot-
kureita oli enemmän, mutta useim-
mat liukuivat vain ja sekin oli
hauskaa. Peilikirkkaalla jäällä liu-
kui pitkän matkaa. Oli tapana ve-

tää toisiamme saaden mukavaa
kyytiä. Kyllä Richard antoi vetoa
muillekin, mutta lie sattunut ko-
vaksi kohtalokseni, että kaatui mi-
nua vetäessään ja löi hampaansa
jäähän, niin, että 2 hammasta tait-
tui. Surkea tapaus! Olin peloissa-
ni, että Riku vaatii minua kustan-
tamaan hampaiden laitton. Yritin jo
keksiä selitystä, jolla olisin saanut
rahaa holhoojaltani korjatakseeni
pojalta katkaisemani hampaat. Ri-
ku ei kuitenkaan vaatinut minua
vastaamaan vahingosta, vaan vie-
läpä urhoollisesti selitti uudet ham-
paat omiaan paremmiksi. Kyllähän
minä arvasin jo silloin ja nyt tie-
dän, ettei se ollut totta. Hän oli
vain kohtelias ja ei tahtonut tuot-
taa minulle enempää pahaa miel-
tä. Mutta olempa vieläkin pahoil-
lani, kymmenien vuosien jälkeen,
että niin piti käydä. Vahinko ei
tule kello kaulassa, sanotaan,
mutta varovaista varjelee Jumala-
kin. Olisi pitänyt olla varovaisem-
pi puolin sekä toisin. Liukas jää
on petollinen, mutta tehtyä ei saa
tekemättömäksi.

Aino Eleniuksesta on minulla
muistikuva jo Myllytorpan ajoilta.
Olin kerran heillä kylässä pappi-
lassa. Lähdin tepsuttelemaan il-
man lupaa naapuriin. Akella vain
sanoin, että menen Ainoa katso-
maan. Hän ei siihen varmasti kiin-
nittänyt huomiota, sillä aina ker-
roin jonnekin meneväni kun juok-
sin polkujani pellon perälle. Muis-
tan kuinka Aino yritti leikkiä kans-

MAASEUTUVÄKI



Lempäälän-Viialan Osuuspankki

Viisi palveluvalmista konttoriamme: Lempäälässä, Viialassa, Kuljussa, Sääksjärvellä ja Säjässä ovat käytettävissä varoja sijoittaessanne, edullisesti, myöskin tarvittaessanne luottoa tarpeisiinne.

Kääntykää luottamuksellisesti puoleemme kaikissa raha-asioissanne.

Johannes Myllö muistelee

Viimeinen yö Hovinkylässä

(jatkoa)

MUONAKUSKINA

Palattuani korsulle oli siellä komentoryhmä syömässä. Etulinjaan kuljetettava ruoka oli reessä, hevosen rouskutellessa puuhun sidotuna heiniä. Hevosmies ei suostunut viemään kannuissa olevaa hernekeittoa perille ja siksi me alik. Pietiäisen kanssa lähdimme yrittämään.

Matkaa etulinjaan oli lähes kilometri, välillä oli aukeaa ja lopuksi oli kuljettava jonkun matkaa tiellä johon vihollisella oli melko hyvä näkyvyys. Ei se matka mikään hu-

vireissu ollut, mutta olihan sekin tehtävä.

Hevosta puusta irroitellessa suunnittelimme, että menemme niin lujaa kuin hevonen suinkin pääsee. Ohjasperillä pollea selkään ja pääsimmekin puoleen väliin aukeata ennenkuin vihollinen alkoi ampua kranaatteja ympärillemme.

Kranaatit katkaisivat muutamia puita — monta niitä ei aukealla ollutkaan, mutta onneksemme laukaukset suuntautuivat ylitsemme ja näin pääsimme vatsallamme reessä maaten ja muonaa odottavien miesten luokse.

Takaisinpaluu sujui samaan tapaan. Tuskimpa olisi "Eri-Aarni-

kaan" pysynyt rinnalla vauhkoon-tuneen hevosen pistellessä parasta laukkaansa.

Korsulle päästyämme sukelsin sisään kuin "tuli hännässä", mutta kaveri oli hitaampi ja jäi muutama metrin jälkeeni. Samassa räjähti ja taakse vilkaistuaani huomasin, että Pietiäiseen oli sattunut. Riensimme apuun ja kannoimme haavoittuneen sisälle korsiin. Tähän päättyi Pietiäisen sota. Hän joutui sotasairaalaan ja oli siellä koko talvisodan ajan. Liekö vielä-kään parantunut?

TULITAUKO

Iltahan tuli siitäkin päivästä. Alkoi hämärtää ja kun kello tuli neljä iltapäivää, niin lakkasi vihollisen tulitus kuin naulan kantaan.

Ammunta alkoi taas seuraavana aamuna kello seitsemältä. Nähtävästi ei oltu päästy ylitoista yksimielisyyteen, kun sodittiin vain työaikana päivisin. Myöhemmin kyllä sitten lensi luodit öiseenkin aikaan hyvin tiheästi.

Muistaakseni pidimme linjoja hallussamme vain kaksi päivää ja yhden yön. Pelättiin, että vihollisen räjäyttää Kiviniemenkosken sillat ja ei olisi päästy ylitse, joten toisena päivänä alkoi vetäytyminen.

Seuraavat asemat oli meillä Raudun ja Sakkolan rajamailla olevan Rautjärven rannassa, jonne määrättiin pystytettäväksi teltat, joissa oli tarkoitus yöpyä.

Ilma oli kylmää ja maa jäässä, eikä kuivaa polttopuutakaan ollut lähettyvillä. Koska kotini oli vain vajaan kolmen kilometrin päässä ja kun siellä oli kuivia halkoja ja olkia telttojen pohjalle lämmik-

keeksi, pyysin päästä hevosella hakemaan niitä.

Tähän suostuttiinkin ja yhden hevosen kuorma purettiin. Lähtöpuuhani huomasivat naapurin pojat — Jantusen Eino ja yksi Huuskan veljeksistä — etunimeä en enää muista — ja he pyysivät päästä mukaan kotejaan hyvästelemään.

Hovikylään päästyämme ajoimme ensin meille ja teimme olki- ja halkokuorman. Jatkoimme sitten Jantuselle ja Huuskalle, minkä jälkeen palasimme takaisin majoituspaikalle.

KETAAN EMME LÖYTÄNEET

Oli jo aivan pimeää eikä paikalta löytynyt enää ketään. Alkamme jälkiä tutkittuamme päätimme lähteä takaisin kotikylään ja palata aamun valjetessa tarkemin tutkimaan, että mihin suuntaan komppania on lähtenyt.

Nikolai Sikiön talo oli lähimpänä ja päätimme viettää yömmesiellä. Laitoimme hevoselle loimen selkään ja heiniä eteen, kun itse työnnyimme tupaan. Tupa oli lämmin mutta tyhjä, mutta uuniin jätetyistä "lihapoteista" levisi nälkää kiihottava tuoksu. Otimme uunista ruskeeksi paistuneet lihat ja kun leipääkin löytyi, niin söimme itsemme kylläisiksi.

Tarkoituksemme oli yö valvoa, mutta tuvan leppoisa lämpö ja täysinäinen vatsa ramaisivat niin, että pian torkuimme jokainen.

Vasta aamuhämärässä säpsähdimme täysin hereille. Mitään ei kuulunut, ei laukauksia, eikä mitakaan sodan ääniä. Lähdimme ajelemaan telttapaikalle tutkiaksemme jäljistä mihin päin komppanimme oli siirtynyt.

Eihän niistä jäljistä mitään selvää saanut, mutta suunta oli helppo arvata. Niinpä mekin lähdimme kórottelemaan kohti Kiviniemeä.

Päästyämme Petäjärven Kapakka-mäelle niin huomasimme, että Nuoranmäen ja Ryhmän väliseltä Petojoen sillalta lähti juoksemaan muutama mies pitkin joen vartta pois päin.

Tuskin ehdimme hevosen pyssäyttää kun räjähti ja siltä lensi taivaan tuuliin vain muutama kymmenen metriä edestämme. Olimme pelastuneet viime hetkellä ja lähdimme etsimään toista joen ylityspaikkaa. Runsaan kilometrin päästä löytyikin ehjänä "Taskisen silta" — ja vaikka siinä oli palkkeja harvassa juoksi ripeä hevosemme vauhdilla sen yli.

Päästyämme takaisin Petäjärven Ryhmään näimme seurantalonsedun roihuavan liekeissä. Eikä siitä päässyt hyvälläkään hevosella lävitse... Taasen ympäri ja metsän kautta tuttua metsätietä Kiviniemen vievälle maantielle.

Päästyämme maantielle niin siellä räjäyttelivät pioneerit puhelinpylväitä ja nähdessään meidät kysyivät: — Oletteko viimeiset rajalta tulevat meikäläiset?"

Siihen emme pystyneet varmasti vastaamaan, mutta todennäköisesti olimme viimeisiä.

Päästyämme Kiviniemen poikesimme kauppias Koppaselle, josta saimme kuulla, että komppanimme on Luprassa. Sieltä se löytyikin ja myös hiljainen ja vihainen hevosen omistaja. Ymmärsimme hänen ärtyneisyytensä hyvin, sillä hän joutui kävelemään toisten mukana kolmisen peninkulmaa kun me sensijaan ajelimme hänen hevosellaan.

VIELÄ KERRAN PETÄJARVELLE

Kolmen vuorokauden kuluttua lähdimme vielä noin joukkueen vahvuksena takaisin Petäjärvelle. Tehtävämme oli miinoittaa tietä ja ottaa selvää vihollisen liikehtimi-

sestä. Myös vangin sieppaaminen oli tarkoituksenamme.

Iivari Kuparinen ja minä olimme oppaina, sillä seutu oli meille tuttua ja jouduimme kulkemaan metsiä pitkin, koska vihollinen jo isännöi maantiellä.

Joukkueenjohtajana toimi kersantti Toivo Honkaniemi, erittäin rohkea ja taitava mies. Hänestä tuli myöhemmin kapteeni ja Man-nerheim-ristin ritari.

Me pääsimme päämääräämme suuremmitta vaikeuksista, vaikka koko ajan pelkäsimme, että minkä kumpareen takaa alkaa vihollisen yllättävä tulitus.

Mukana olleet pioneerit miinoitivat tien, eikä hetkeäkään liian aikaisin, sillä lähestyvän vihollisen hyökkäysvaunut kolistelivat äänistä päätellen jo räjäytetyn Kapakaojan sillan tienoilla.

Tehtävämme oli muilta osilta suoritettu, paitsi vankia emme onnistuneet saamaan ja palasimme meille määrättyyn kohtaamispaikkaan Kiviniemen kansakoululle.

Kiviniemenkoski ja Suvanto olivat vihollisille ylikäymätön koko talvisodan ajan suomalaisten räjäyttäessä sillat vetäytyessään puolustusasemiin kosken toiselle puolelle.

Jukka Niemi

Vesilahti

PÄÄMYMALAMME

ja

MYYMALAAUTOMME

PALVELEVAT TEITÄ

ÄYRÄMOISPUKU - Sakkolassa ja Raudussa

Äyrämöispuvulla on totuttu ymmärtämään rakenteeltaan melko samanlaista, puhdastyylistä naisten pukutyyppejä, joka aikoinaan oli käytössä Viipurin eteläpuolelta lähtien koko länsi- ja eteläkannaksen pitäjissä. Näitä pukuja on aika paljon tallella paitsi museoissa myös muutamilla yksityisillä, koska niitä käytettiin joillakin paikkakunnilla vielä vuosisatamme alussa. — Äyrämöisten lisäksi asui muutamissa länsikannaksen pitäjissä savakoita, jotka olivat muuttaneet sinne muualta Suomesta 1700-luvulla. Heidän vaatetuksensa erosi huomattavasti äyrämöisten puvuista lähinnä yksinkertaisuutensa ja muodikkuutensa takia.

Alkuasukkaiden, äyrämöisten, puvun muoto ja koristelu on saaneet runsaasti vaikutteita etelästä päin, johon suuntaan asukkaiden kaupankäynti ja muu kanssakäyminen oli voimakasta. Näin muun Suomen kansanpuvut eroavat kannakselaisten vaatetuksesta, eikä niiden vaikutus tule esiin äyrämöisvaatetuksessa. Äyrämöispuku on kaunis. Ne pienet vivahteet, jotka erottavat eri pitäjäläiset toisistaan, ovat myös harkitun asiallisia ja kauniita tämänkin päivän silmin katsottuna. Ommellessamme tämän päivän äyrämöispukua haluamme ilolla ja ylpeydellä säilyttää sen kokonaisvaiikutuksen, värityksen jne. muuttumattomana.

Tutkiessamme esiäittemme ompelemia vaatteita huomaamme kuitenkin, etteivät ne heidänkään käsissään pysyneet vuosikymmenestä toiseen aivan samanlaisina. He käyttivät hyväkseen älyään ja kokemuksiaan, saivat yksiiä ja toisia vaikutteita ympäristöstään ja kehittivät pukuaan tarkoituksenmukaisemmaksi ja kauniimmaksikin. He

omaksuivat kilvan myös uusia aineksia käyttöönsä, silloin harvoin kun niitä heidän ulottuvilleen ilmaantui: pellava muuttui puuvillaksi ja jokin koristepistoraita ka-luunanauhaksi.

Miksipä emme mekin ommellessamme itsellemme äyrämöispukua käyttäisi vastaavasti hyväksemme nykyajan suomia etuja, koska teemme sen varmasti niin, että vaatteen luonteenomaisuus ei siitä kärsi. Ovathan nykyajan vaatimuksetkin jo erilaiset entisiin verrattuna esim. vaatteen ”istumista” ajatellen. Täysin vanhasta jäljennetty ei enää tyydytäkään tämän päivän naista, ei ainakaan nuorta. Sentähden voidaan esim. rekkopaidan hankalin piirre, paidan vain suorista kappa-leista yhdistelemällä ompeleminen, muuttaa käytännöllisemmäksi. Tällöin viistotaan vähän olkapäitä ja hihasen kiinnityskohta muodostetaan nykyisen miehenpaidan tapaan. Vaatteen asento on myös usein pienen korjauksen arvoinen kokonaistyyliä silti muuttamatta. Prof. U. T. Sirelius kirjoitti jo v. 1921 julkaistussa, Suomen kansallispukuja käsittelevän kirjansa alkulauseessa seuraavasti: ”Jokainen kansa pyrkii ainakin kansallisissa juhlatilaisuuksissa esiintymään omana itsenään. Tästä johtuu, että ulkoasuissakin koetetaan tavoitella parasta, mitä oma kansa on luonut. Ajan mukana kehittyä kuitenkin tekniikka ja sen ohella muuttuu makukin. Siksi on tärkeää, että niissä sallitaan sen verran ajan vaatimuksiin mukautumista, että ne menettämättä kauneuttaan voivat olla edelleen iloksi kantajalleen...”

— Jotta emme tee karhunpalvelusta sille kulttuuriperinteelle, jota meidän pitäisi hellin käsin vaalia, on nuo muutokset tehtävä asian-

tuntemuksella ja tarkoin harkiten. Pienetkin virheelliset yksityiskohdat usein paljastavat tiedon, taidon ja ennen kaikkea pieteetin puutteen.

Karjalaisilla on Suomen heimoista rikkain pukuperinne, joka varsin kunnioitettavana henkisenä arvona siirtyi evakkojen mukana tänne, kauas koti-Karjalasta. Se on kansankulttuuria, jonka naiset kaikessa hiljaisuudessa, vaatimattomissa oloissa, loivat valmistaessaan pukimensa oman sielunsa kauneuspyyteitä tyydyttäväksi varman värisilmän ja aidon kansallisen tunteen pohjalta. Nykyiset ja nousevat polvet arvostanevat näitä saavutuksia ja perintöjä.

Sakkola-Raudun puku on puhdas äyrämöispuku sekä malliltaan että väreiltään. Sen erikoisuutena on, että poimutettu hameosa kohoaa

Kevään Tunturi uutuudet saapuneet

Lempäälän Pyörä

M. Toiva

PUH. 750 286

huomattavasti vyötärön yläpuolelle ja on kiinni ommeltu hartuuksiin eli olkaimiin. Hartuus- eli niekka-hameiden värit ovat alkuaan olleet punainen, sininen ja musta, mutta nykyään on käytössä milten yksinomaan punaruskea tai tiilenpunainen helmassa punakeltainen raitarimpu. Hartuusosa on tummansininen, vuorillinen ja reunustettu punavalkoisella kaitaleella.

Paita eli pusero on kauniisti kirjailtu rekkopaita, joiden kirjontamalleja eli kuoseja on useita. Rekko näissä paidoissa on pienempi kuin muissa äyrämöispuvuissa.

Sakkola—Raudun pyhäpukuun kuuluu hienosta pellavasta valmistettu komealla nyytinkipitsillä, langarimpuilla ja runsaalla kirjonnalla koristeltu pyhäesiliina. Arkiesiliina on vaatimattomampi, poikittais- tai pitkittäisraitainen ”esvaate”, jota on myös koristeltu pitsipöiminnällä, revinnäistyöllä ja pat-sahilla eli palmikoiduilla hapsuilla.

Nykyään käytetään päällysvaatteena kokovillaista toimiikkaasta valmistettua luonnonvalkoista, kauniilla ompelukoristelulla somistettua takkia eli kostulia.

Sakkola—Raudun pukuun kuuluu naimattomilla naisilla säppäli ja naimisissa olevilla sorokka eli harakkapäähine, jonka käyttö kreikanuskoisten keskuudessa on museolöytöjen perusteella ollut runsasta. Muilla kuin kreikanuskaisilla sakkolalaisvaimoilla oli hiusten suojana huntu, joka viime aikoina pienentyi nykyisen 50-pennin kokoiseksi.

Runonlaulaja Larin Paraske teki Sakkolan puvun tunnetuksi luke-mattomilla esiintymismatkoillaan niin koti- kuin ulkomaillakin. Hänen kättensä tuotteita on jälkimaailmalle jäänyt noin 100 rikaskuvioita rekkoa. Monet tunnetut taiteilijat ovat ikuistaneet hänet Sakkola—Raudun puku yllään.

Tyyne-Kerttu Virkki

Kirjoittanut: Olga Tarmilan muistolle veljen tytär
Martta Repo, omaasukua Vepsä.

In memoriam

Täti pyysi tarinata, runonpätkeä hänestä.

Annoin mie ajan kului,
aattelin ajan tulevan,
kunhan vuodet vanhenet
runon sulle antanen.

Näin on aika arvaamaton,
hetki huomiseen jätetty.

Oppi sekä ojennus,
työ on tehtävä tänään,
huolet heitetty huomiselle.
Täti tarmokas tuntemamme,
hyvä hellä huolenamme.

Kasvoi Karjalan kodissa,
Käkösenmäen kupeessa.

Muutti talohon, nuorikkona sinne
Ruunalan talohon, eleli isossa
perheessä, miniänä käyskenteli,
Viljamia hoivaeli.

Lähti Karjalan kodista, matkasi
maantietä, kulki karjankaitsijana,

tuli uusille majoille, Pirttikosken pientarille.

Pellot tuotti karja vaskoi, oli onnea eläen.

Tuli vuosi vierahaksi, vei tuonenviikate Viljamin.

Yksin jäi täti tämä:

touhus vuuven, touhus toisen, tunsii voimien vähenevän.

Läksi taasen kulkemahan, uutta kotia katsomahan.

Asunnon itselleen osti, Kaunihista kaupungista
läheltä lähimmäisiänsä.

Oli lämmin, oli onni, ilo aivan ilmeinen.

Vuodet vierä vanhuus voitti, ehtoopuoli läheni.

Kävi hällä ystäviä, tuttavita tavaten.

Aika kului kerholoissa, muisteloissa eläen.

Lähtöpäivä läheni aika armas aukeni, saattelivat sukulaiset:

kotioveen kolkuttivat:

Tullut ei tutut askelet, auvennut ei ovi armaan.

Oli käynyt kulkemassa, Unetar uuvuttamassa,
korjannut kotona täällä, tuttuloilla tanhuvilla.

Vienyt kulkijan kotihin,
saattojoukkoon suureen,
Luokse äidin, luokse isän, sekä kanssakulkijoiden.
Asuntoihin auringon, kultamaille kuuttarien.

KUOLLEITA

Thyra Maria Wennerstrand, o.s. Wirzenius, syntyi 24. 3. 1896 Sakkolassa, kuoli 26. 4. 1979 Valkeakosken aluesairaalassa.

Olga Tarmila, o.s. Vepsä, synt. 23. 9. 1897 Sakkolassa, kuoli 25. 4. 1979 kotonaan Forssassa. Entinen kotikylä Sakkolan Vuokselan Räihäranta.

Iida Heikkonen, o.s. Viili, synt. 2. 5. 1903 Metsäpirtissä, kuoli 6. 4. 1979 Pirkkalassa. Entinen kotikylänsä oli Sakkolan Viiksanlahti.

Elna Luukko, o.s. Suikkanen, synt. 23. 8. 1903 Sakkolassa, kuoli 29.

4. 1979 Tampereella. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Petäjäjärvi ja viimeinen kotipaikkansa Tampereen Rusko.

Lyyli Haikonen, o.s. Luukko, synt. 17. 3. 1908 Sakkolan Vilakkalassa, kuoli kotonaan 13. 4. 1979 Lempäälän Moisiossa.

Väinö Viktor Ratas, synt. 26. 3. 1913 Sakkolassa, kuoli 24. 4. 1979 Lempäälän terveyskeskuksessa. Entinen kotikylänsä oli Sakkolan Haparainen.

Anna Maria Naskali, o.s. Niemi, synt. 1. 1. 1923 Kurikassa, kuoli 14. 4. 1979 Helsingissä. Hän oli Aarne Naskalin vaimo Sakkolan Hovinkylästä.



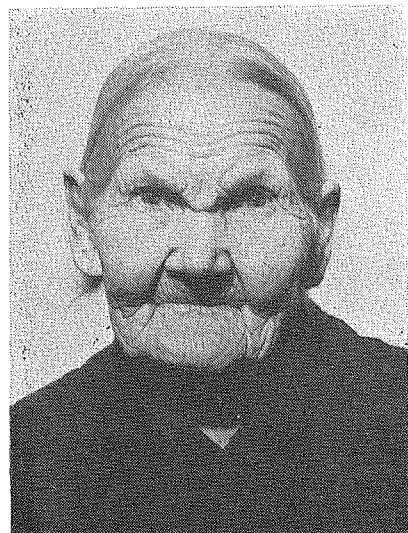
Harrastukset saivat myös osan hänen ajastaan jo Lapinlahdessa, näistä mainittakoon nuorisoseura ja marttatyö, sekä osallistuminen kotikylässä pidettyihin kursseihin, jotka olivat antamassa vaihtelua elämään ja henkistä virkeyttä.

Monien vaiheiden jälkeen hän päätyi asuinpaikkakunnan valinnassaan Tuusulaan, missä on viihtynyt jo vuosikymmenet. Eläkepäiviään viettää hän hyväkuntoisena harrastustensa parissa, joista käsityöt, koneella kutominen ja kuntoliikunta ovat keskeisimmät. Myös tuohesta muotoutuu hänen käsissään kauniita muistoesineitä, tarvittaissa jalkaan myös "tohvelit".

Veljien ja siskojen lastenlapset ovat Siiri-tädin hellän huolen kohteena ja ilonaiheena. Tästä kaikesta esitämme sydämelliset kiitoksemme. — P. P.

70 VUOTTA täyttää 7. 7. 1979 Edit Maria Pitkänen Pirkkalassa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Luprikkala.

Vuosia täyttäneitä



veljensä Jalmari Kiiski Punkalaitumella. Heidän entinen kotikylänsä oli Sakkolan Haparainen.

75 VUOTTA täytti 28. 5. 1979 Sanni Pursiainen, ent. Sandra Sander, o.s. Podushkin, Tampereella. Hän on syntynyt Raudussa. Entinen kotikylänsä oli Sakkolan Luprikkala. Hän on asunut aikaisemmin monia vuosia Pirkkalassa.

70 VUOTTA täytti 4. 3. 1979 Siiri Pärssinen Tuusulan Tuomalaassa. Hän on syntynyt Sakkolan Lapinlahdessa.

Nuoruudestaan saakka hän joutui ikäistensä tavoin osallistumaan kaikkeen mahdolliseen työhön jota maataloudessa tarvittiin. — Keskeisin oli kuitenkin karjanhoito, jonka hän tunsikin omakseen aina eläkevuosiin saakka.

96 VUOTTA täytti 18. 5. 1979 Helena Ukkonen, o.s. Korkka. Hän on syntynyt Metsäpirtissä. Kotikylä Karjalassa oli Sakkolan Lapinlahti. Asuu nykyisin poikansa luona Virtain kirkonkylässä.

80 VUOTTA täytti 19. 6. 1979 Viljami Kiiski ja 75 vuotta 13. 6. 1979



Kyllikki Mäntylän näytelmä Feutura ja muut monentit. Aarne Virkki Feutorana ja Aino Makkonen Oku-emäntänä.

Näyttelijä Aarne Virkki kuoli Savonlinnassa 11. 2. 1979. Hän oli syntynyt Vuoksella, silloista Sakkolaa, 4 päivänä heinäkuuta 1910. Aarne Virkki opiskeli Viipurin musiikkiopistossa ja lisäksi sai yksityis-

opetusta mm. Hellin Sivorilta ja Heikki Klemetiltä. Hän on näytellyt useilla näyttämöillä Kemissä ja Kotkan välisellä alueella. Viimeksi hän oli Savonlinnan teatterin ohjaajanäyttelijänä ja johtajana.

Aarne Virkki oli niin karjalainen, että sen karjalaisemmaksi ei voinut tulla. Omaisetkaan eivät aina tajuneet hänen syvää orpouttaan menetetyt kotiseudun tähden, jota ei edes aika lieventänyt. — Nähtävästi se orpous purkautui noihin Kyllikki Mäntylän karjalaisnäytelmien mieshahmoihin, joita hän mielellään näytteli. Joensuussa v. 1955 hänet palkittiin Jokamies-patsaalla näyttämökauden parhaasta osasuorituksesta Oprin ja Oleksin Oleksina. Hänelle myönnettiin v. 1972 A. Kordelinin säätiön stipendi karjalaisaiheisten taidetilaisuuksien järjestämiseen. Savonlinnan kaupunginhallitus luovutti hänelle Savonlinnan palkinnon tunnustukseksi pitkäaikaisesta ja tuloksellisesta toiminnasta näyttämötaiteen hyväksi Savonlinnan kaupungissa. Hänelle on myönnetty Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan 1 luokan mitali kultaristein.

Muistoja mummostani, hänen tarinoistaan sekä kostimatkoista

Muistellessani lapsuuttani, sisältyy mummoni hahmo aivan erityisellä tavalla ajatuksiini. Hän hoiti meitä lapsia rakkaudella ja hellyydellä. Meitähän oli viisi melkein saman ikäistä. Oli kahden poikansa lapset ja oma tyttärensä Martta. — Hän leikki kanssamme kuuropiilottia ja piilotti aina pienimmänsä hameensa helmoihin. Tanssi kanssamme katrillit ja lauloi laululeikit. — "Kiikuri kaakuri kirjava lintu, metsässä lentää ja siivet ne vinkuu",

tätä leikkiä leikittiin kaikkein eniten. Meille oli aina leikkikavereita sekä mummo. Hän osasi ratkaista riitaiset leikkimme tavalla tai toisella niin, että leikki jatkui taas yhtä hauskana kuin oli alkanutkin. Mummolani olikin sielun salainen aarre, kärsivällisyys. Lauantaisin juoksimme peräkanavaan saunaan, jossa mummo oli valmiina meitä pesemään. Isämme kantoivat meidät pois saunasta. Usein kävi niin, ettei mummo jaksanut enää itseään pes-

tä, vaan loiskasi vettä pääläestään alas ja lähti saunasta.

Mummoni tarinoista muistan hyvin, hänen kertoessaan kihupyhistä, jotka olivat Sakkolan kirkolla. Sinne riensivät pitäjän nuoret itseään näyttämään ja toisiaan katsomaan. Tulivatpa naapuripiitäjien isäntämiehetkin katselemaan vaimoja pojilleen. Katseltiin ja kyseltiin osavia ja tekeviä tyttöjä. Ulkonäkö näytteli näissä katseluksissa suurta

osaa, piti olla suuri ja kaunis. Monet Sakkolan pitäjän työt joutuivat tällä tavoin naimisiin naapuri-pitäjiin, mm. kaksi mummoni sisarta.

Mummoni Maria, samoin hänen sisarensa Emilia, Riitta, Helena ja Loviisa olivat Suokkaan talon kauniita tyttäriä Kiviniemestä. Heillä oli kolme veljeä, Martti, Jooseppi ja Matti. Mummoni ja Emilia, joilla oli mielitietyt jo katsottuna, sensijaan Riitta, Helena ja Loviisa olivat vielä vapaina.

Heti kihupyhän jälkeisellä viikolla tulivat pitkävirus Riitalle. Pyhäjärven Ivaskansaaresta, Härmäläisen talosta tulivat kosjamiehet monella hevosella Kiviniemeen ja Suokkaan taloon. Siinä kyselivät tytön kätävyyttä ja taitoja emännän töissä. Puhemies kehui sulhasmiestä ja taloa, mutta Riitta oli vain piilossa ja itki.

Kosjamiehet sanoivat jo Sakkolan kirkolla tytön katsoneensa ja hyväksyneensä, joten asia olisikin jos vanhemmat tytön Härmäläisen Simolle vaimoksi! Riitan isä lupasi.

Kun sitten häät pidettiin ja nuotet lähtivät viemään Riittaa Pyhäjärvelle, niin oli morsian vieläkin allapäin, mutta kun Hän näki talon mihin hän joutui emännäksi, niin silloin suu meni nauruun ja on sen jälkeen aina naurussa pysynytkin! Hän joutui suureen taloon ja sai hyvän miehen.

Helenalle tulivat pitkävirus Vuokselan puolelta Virkkilän kylästä. Hänet lupasivat vanhemmat Virkin talon Aleksanderille vaimoksi.

Mummollani oli tapana käydä kostimatkoilla sisariensa luona. Minut ja Martan hän otti aina mukaansa. Kerrankin olimme Riittätädin luona viikon. Siellä oli suuret ja korkeat huoneet ja mielestäni kaikki oli niin komeaa... Piha oli kaunis. Oli paljon lehmä, lampaita ja sikoja. Työväen puoli oli toisessa rakennuksessa. Siellä oli myös suuri

ruokapöytä sekä suuri "jamakattiinu", jossa niin suuri kauha, etten jaksanut sitä käsitellä. Se oli puukauha. Jos janotti, sai käydä juomassa siitä kauhasta "harmaata vettä", joka oli hapanta ja ajoi janon pois.

Helena-tädin luona kävimme aina kesäisin, koska matkasta osa oli kuljettava veneellä. Arvo, Aarne ja Hilka olivat saman ikäisiä ja meillä oli aina hyvin hauskaa. Soudettiin veneellä ja vietiin lampaita laiturille saareen, taidettiin sinne viellä muitakin eläimiä, koska kävimme saarella veneellä iltalypsyllä. Minusta on aivan ihanaa muistella niitä aikoja. Kun vartuimme aikuisiksi, emme serkut enää tavanneet ja sitten tuli sota ja hajotti sukulaiset pitkin Suomen maata. Osa kaatui sodassa ja osa on siirtynyt muuten ikuisuuteen.

Metsäpirttiin Laulajaiselle mentiin kistiin ja samalla häihin. Siellä vietettiin tyttären häitä. Oli talvi ja matka oli rasittava. Osa matkasta kuljettiin keskikievarin hevosella. Tästä matkasta en enempää muistakaan.

Petäjärvellä, Juho Laitisella, kävimme kostissa useasti, milloin mummon, milloin isän ja äidin kanssa. Tämän talon sukulaisuus juontui Koirasen vanhan emännän kautta, sillä hän oli Laitiselta. Hän eli pitkän iän, yli 90 vuotta. Petäjärveltä olivat myös Martti ja Matti Suokkaan vaimot Anni ja Anu.

Mummoni ja Emilia-täti joutuivat

vat naimisii naapuriin Koirasen taloon ja miehet heillä olivat veljesten lapsia. — Näin sukulaissuhteet muodostuivat ristiinsukulaisiksi. Aikanaan tilat erotettiin, mutta asuintalot pysyivät lähekkäin edelleen ja taloja alettiin kutsua "toistaloksi" puolin ja toisin... Sen suuren rajojan poikki konttasimme ja kipsimme pellon poikki "toistaloon".

Talvella laskimme mäkeä. Yläpeltoilta kun lähdimme, niin huraus vain kun oltiin jo Alamäellä Kaivo- haassa. Rautatie tehtiin ja se katkaisi pahasti pitkän mäkemme. Nyt suuntasimme mäenlaskun Suokkaan kujanalle. Sinne jouduimme kulkemaan "toistalon" pihan kautta. Aina ei ehditty mennä kotiin saakka kun nälkä yllätti, mutta "toistalo" oli mukavasti siinä lähellä, siksi monesti poikkesimme pyytämään vanhalta mummolta, joka oli talon vanhaemäntä, josko hän antaisi meille suolaa ja leipää.

"Emel"-täti pyyhki vuotavat nänämme ja samalla kuiskaili, että "voi ku mie antasi teil voita siihe leivä pääl, ku sitä on tuol aitas monta pyttyy, mut ko mie en voi antaa, ko aita-auvaimet on vanhal emännäl". — Siihen aikaan ei Koirasen talossa ollut ruoka-aittaan asiaa muilla kuin vanhalla emännällä.

Olimme oppineet saamaan vanhalta emännältä suuren ja paksun leipäkasan, johon hän ripotteli niin nätisti sormiensa välistä valkoista suolaa ja vielä tasoitti vetämällä sormellaan pinnan tasaiseksi. Ai,

ko se maistui hyvältä! Ja taas lähdettiin jatkamaan mäenlaskua.

"Emel"-täti oli hetas täti. Useasti hän lämpiäisleipä kainalossa tuli hämähikölle iltaa istumaan.

Viivähdän usein ajatuksissani siinä ajassa ja toistalon tuvassa, jossa illan hämärissä leikittiin piilosilla, jopa Ville- ja Tahvo-sedän kanssa, sillä he usein jaksoivat telmiä kanssamme.

Kostimatkat "Emel"-tädin luo muodostuivatkin vähitellen jokapäiväiseksi kanssakäymiseksi.

Siunattu olkoon mennyt lapsuus!

Ylämäen tyttö

Lisää kronikkaa Kiviniemen markkinoista

Asema ja laivaranta,

ne oli mulle tutut:

Kuskasin sieltä hevosella juutalaisten nutut.

Kysyi sitten tumma herra:

Mitä kyyti maksa?

Ihan justii kaksikymppii,

se on Sakkolassa taksa.

Helppo-Heikki alkoi myyntiin tavaraa mättää.

Oli ympärillä naista

ja monenlaista jatkää.

Yksi sujautti povehensa lompakon.

Sai kauppiaalta palkaksi "kuonohon".

Hevoskauppaa teki siellä Lappalaisen Jussi.

Ostajia ympärillä

niinkuin Virosussii.

Eräs pariskunta hevosesta hintaa tinki.

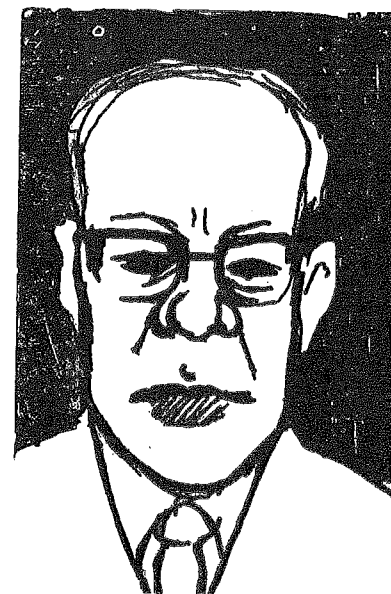
Kihojakin ympärillä aikamoinen rinki.

Kumpaa on hää sukupuolta, kysyi siinä mamma.

Tämä itse ruuna on, mut emä oli tamma...

Toimituksen tuoli

Sattui silmiini osumaan "Karjassa" Saima Aikään kirjoitus, jossa hän antaa kirjailija Veijo Merelle "mitä kuuluu ja kuka käski". Olen aivan samaa mieltä Saiman kanssa siitä, että sodasta ja karjalaisten pakomatista osaa oikein kirjoittaa vain ne henkilöt, jotka ovat tapahtumat omakohtaisina ko-



— — —

Oli elämä siellä kuin silkkiä:

Sai "jostain" ain virolaista

"milkkiä".

Hei! Otetaan taas lämmikettä!

Ei iloa ja riemua muuten kestä.

Mutta, kello oli vasta vaille viisi, kun puolillaan oli jo Koppasen rihi. Hanttiin siellä pisti Kuunari-Santtu. Häntä surutta huiteli esivallan pamppu.

— — —

Oli Rouvisen ladossa päivätanssit, mentiin koreasti polkat ja valssit. Viipurin Manta oli innoissaan, kun oli pojilla kevättä rinnoissaan.

Oli paikalla myöskin

Sortavalan Elli.

Hänen keltaiset kutrinsa partoja helli.

— No, no, äläpäs äijä lähentele, vaan kiltisti tahdissa pyörähtele!

Kun illalla saapuu hämärän hetki, niin sitten tehdään haaveiluretki. Mutta ennen kuin saapui tuo toivottu hetki

Oli ensin Ellillä toinen retki

ja pyyhki hän jaloista

markkinatomut,

hylkäsi kylän ja miehen romut!

Juho Kurikka

keneet. Näistä sota-ajoista myöhemmin syntyneet kirjoittavat aina väärin väritettyä tekstiä jota vielä mielikuvitelmin rikastuttavat.

Vaikka puolustussotakaan ei ole "ruuneperiä", niin on siinä silti henkinen panos aivan ratkaisevana mukana. Etenkin aseellisen ylivoiman puristuksessa.

Toisessa kirjoituksessa Saimalla on harmi siitä, että huumori on kadonnut ja kirjoittaa sitä tulevana Vesilahdesta hakemaan. Senkun vaan! Tervetuloa!

Ei täälläkään mitään hyvin lannoitettua huumoriviljelmää ole, mutta aina sentään itävää huumorin siementä senverran löytyy.

— — —

Kiviniemen kevätmarkkina-aika oli myös jokiuittoaikaa ja nyt vähän pakinoinkin uitosta. En ole koskaan tukkeja uittanut, mutta kotini oli kahden joen välissä ja uittomiehet usein asuivat meilläkin.

Uitot alkoivat vuosisadan vaihtuessa. Aluksi oli uittajia tullut hyvinkin pitkistä matkasta opettamaan uitossa tarvittavia taitoja.

Vuosisadan ensimmäisellä kymmenellä uittajat tuskastuivat lak-

Pärssisen Konepaja

35500 KORKEAKOSKI - PUH. 935 - 81204

Valmistamme mm:

- TERÄSHALLEJA, OVIA JA IKKUNOITA
- AUTON LAVOJA YM. KULJETUSKALUSTOJA
- KORISTETAKOTOITA
- TRAKTORIN TYÖVÄLINEITÄ

koon saakka ja se myös pidettiin voitolliseen päätökseen, sillä työai-ka lyheni kymmeneen tuntiin.

Kärhämä oli monisanainen. Silloin oli pomot vielä Valkjärven puolella ja toivat nimismiehen koskenrantaan, joka huusi yli kuohujen: — Minä pistän teidät kaikki kahleisiin. Uittajat vastasivat: — Mistäs saat niin paljon hiluja?!

Uittajien varsille on aina kulkeutunut myös viinaa, pontikkaa ja virolaista pirttua, niin sattui myös tappeluja, joissa aina kylän jämerät isännät ja pojat antoivat kuritusta sitä tarvitseville. Selkäänsä sai itse Raudun ”keisarikin” ja Orava vilisti kuin orava ainakin kohti Koselaa sidottavaksi ja kiljui mennessään: Nyt mie kuolen justii! — Koskaan ei kolhuista kärejiä käyty, vaan jokainen nuoli itse haavansa ja otti tapahtuneet opikseen.

Uitto jäi 1920-luvulla kokonaan A. Ahlström Oy:n hoiviin, jolloin pääpomona oli Savossa syntynyt ja Sakkolan Petäjärvellä asuva Aatami Pursiainen, joka oli joella yhtä yksinmäärääjää kuin kapteeni laivassaan.

Pursiainen oli kova ukko, mutta ymmärsi silti huumoria. Etenkin Piustilla oli uittoon miehistä aina ylitarjontaa ja pien-Manu pääsi tarjoutumaan aivan jonon loppupäässä: — Pääseks mie uittuo? — Et! Tänä keväänä on jo miehiä liikaa-kin otettu! — Ehä mie, jot tänä kevväin, vastasi Manu. — Pistä haka varteen, kun noin hyvin osasit vastata!

Eräs uittopoika koetti aina järjestää itsensä ukko-Pursiaisen takapuolelle, jonkin rakennuksen tai muun näköesteen katvetta hyväksi

käyttäen, mutta kerran suma pyssäytyi pojan kohdalla puomien väliin, samalla kun pomo saapasteli paikalle.

— Ol asja nii tai näi, mut nyt se ei uo hyvi mitekeä! tuskaili tukinuittaja.

Toivon, jos kuka osaisi kertoa siitä, että kuinka ennen Suvannolla ja Vuoksella saatiin uitto tapahtumaan vastavirtaan ponttoonikierrolla ylös Lapinlahden virtaa. Siinä täytyi olla virran juoksun tuntija, että osasi liinan laittaa ankkuriin aivan oikein ja niin, että tukkilautta nousi vastavirtaan.

Tuskin monessakaan joessa ja virrassa on puita lautattu vastavirtaan, näin tapahtui kumminkin Suvannolla, sekä ponttoonilla, että laivoilla.

Suvannon yli kotimatalla. Kesäkesän ihana yö, tyyni järvi, karjan kellojen vaimea helähtely, sirkkojen sirinä ja kalojen liike veden pinnassa juhlistivat mielen usein paluumatkalla.

Muistista lähtemätön elämys oli kun sai osallistua sen aikaisen karjalaisen nuorison elämänmenoon, jopa riehakkaaseen elämäntyyliin. Sillä kun toinen ”ääni” harjoitteli, niin toiset pihalla harrastivat leikkejä ja puhuivat ”sukkeluuksia”.

Suurin osa kylän nuorisosta oli mukana. Harjoiteltiin ainakin näitä sävellyksiä: Vanha kirkko on paikoillaan, Jeesus kuule rukoukseni ja muitakin.

”Ukko” Maasalons uhratuus ja sitkeys harjoituksissa näin jälkeen päin aivan herättää ihmetystä. Samoin isännän aulius antaa aina kotinsa kuoron harjoitukseen.

Kaikki tämä oli sen ajan tyyliä. Kun juhlat kerran järjestettiin ne oli silloin valtaiset.

Väinö Vanhanen

Vuosia täyttäneitä

60 vuotta täytti 21.5.1979 puhelinmestari Konsta Torri Viitasaa-ren Kirkonkylässä. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Kiviniemi.

50 vuotta täytti 17.4.1979 Toivo Väyrynen Tampereen Tesomalla. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Hovinkylä.

85 vuotta täytti 22.5.1979 Maria Nokelainen Espoossa. Hän on syntynyt Jaakkimassa. Asumut Sakkolan Kiviniemessä.

65 vuotta täyttää 22.6.1979 Alma Lovisa Kukko o.s. Lamppu osoitteessa Kuohu Sarvenperä. Hän on Sakkolan Ojaniemen tyttöjä.

JOKI

Joki hiljalleensa virtaa, puut vain peilaa joen pintaa.

Kevät yökin vielä ehti. Puhjennut on puuhun lehti.

Kuun loiste joen yli sillan teki ja hopealle hohtaa joen vesi.

Luo lumoavan loisteen tää: Kun vesi kuutamossa kimmeltää.

Aamutuuli värettä jo vie. hyväilevä on kesätuulen tie.

Vain haihtuvaa on kaikki tää. kaunis muisto siitä mieleen jää.

Työne Lehtiniemi
Rovaniemi

Tule, kukkiva kesä

Tule, kukkiva kesäni, tule lintu laulavainen! Tule tuomaan lahjojasi, antejasi antelemaan.

Suuren suuret on säkkisi, kantamuksesi komeat. Kukkaseppel kulmillasi, ruohohame helmoinesi. Joka aamu uudet kukat, silmiäni nähtäväksi. Joka aamu uudet laulut korvieni kuultavaksi.

Tule, kukkiva kesäni, ilon tuoja elämäni! Kerran kannoit kainalooni kesälapsen, hienohiuksen, potran poikasen pesääni. Silmät, kuin sinivuokkoset, katsoi kesää ensimmäistä.

Ohi kulki moni kesä, moni kukkanen kukoisti. Moni lintu lauleskeli. Lipuivat, liivahtelivat päivät kuumat ja kesäiset.

Tuli taas uusi kesä lahjoinensa, lauluineensa: Poika, neitonsa keralla, eteheni astelevi.

Neito kauniskatsantoinen, kuni kukkanen kedolla, kämmentäni koskettavi, lahjan sormiini sovitti. Ihmettelen, ihastelen: Rikas on minun kesäni

Elsa Tuokko

Siirtolohkare

Taivaan nuoli pirstoi emäkallion. Ikuisesti siitä pala irti on.

Nosti rautakoura siirtolohkareen. Koskaan ei se pääse paikkaan entiseen.

Niinkuin murehtisi kivi rosoinen. On kuin jähmettänyt oisi tuska sen.

Elon rautakoura vedoin voimakkein siirtolohkareta kiskoo eteenpäin.

Elsa Tuokko

Suvannon Seutu

Missä ne lauloi Suvannon laineet Ja Laatokka kannelta soitti. Siellä me synnyimme Karjalan lapset siel' elomme päivä koitti.

Missä ne lauloi Suvannon laineet lauluun oin ja päivin. Siellä me lapsena leikimme. Hoivassa isän, — äidin.

Missä ne lauloi Suvannon laineet Siellä nuoruuden aika koitti. Tanssimme siellä polkat ja valssit Häävalssimme luonasi soitti.

Missä ne lauloi Suvannon laineet siellä tykkien jyske soitti. Hurmetta karvasta aaltosi joi ja pakomatkamme koitti.

Missä ne laulaa Suvannon laineet sen muistan kaikkialla. Niin kauan kun särkynyt sydämeini lyö rinnassa paidan alla.

Kirjoitti:
Laina Huuska, 3.1.1978

Muistojen arkusta

Muistojeni aarre-arkusta on joskus tullut mieleen kuva Suvannon kesäisestä luonnosta ja henkisistä riennoista kesällä 1920-luvulta. Oli lähestymässä kirkolliset 300-vuotisjuhlat. Säveltäjä Armas Maasalons isä, kanttori Israel Maasalo, valmistelee suurta juhlakuoron esiintymistä juhlassa. Haitermaassa hän harjoitutti kuoron yhtä osaa, Kirkon-

kylässä toista, Keljan suunnassa kolmatta ja yhtä osaa Röykkylässä.

Tässä viimeiseksi mainitussa kuoron osassa oli meitä, silloisia rippikouluikäisiäkin joukossa muutamien varttuneempien kanssa, Yrjö ja Tuomas Vullin saliin ja verannalle harjoituksiin. Talossa oli urkuharmooni, joka teki harjoittelun mahdolliseksi. Kanttori Maasalo ajoi hevosella kirkolta Sakkolan hovin pihaan. Täältä nuoret kuorolaiset hänet hakivat soutuveneellä ja harjoitusten päätyttyä myös soutivat kanttorin takaisin Suvannon toiselle puolelle ja tämä soutumatka aloitettiin puolen yön maisa Saariinniemenstä meidän veneellä, koska täältä oli hiukan lyhempi matka soutaa.

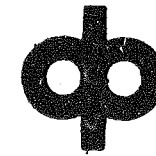
Usein Vullin Olavi tai Tauno olivat kanssani soutamassa kanttoria

VEIKKO SOKURA

Erikois-
hammasteknikko

TAMPERE

Mäkipäänkatu 39—41 II kerros
Puh. 56 615



**TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI**

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

Kaikki sähköasiat

voimme toimittaa edullisesti

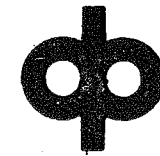
NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

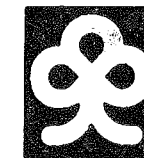
Vesilahti
puh. 931 - 739 541

Valkeakoski
puh. 937 - 41 810



**VESILAHDEN
OSUUSPANKKI**

*joustavaa
pankkipalvelua*



Vesilahden Säästöpankki

auttaa - neuvoo - palvelee

**LEMPÄÄLÄN
PELTITYÖ**

OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 740 886 (verstaseseen)

Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä
urakalla ja laskuun.

**SUVANNON
SEUTU**

Suvannon ympäristön koti-
seutulehti, ilmestyy 1979
8 kertaa vuodessa.

Tilaushinta 25 mk vuosikerta.

Ilmoitushinnat 1 mk palsta
cm vakinaisista ilmoituksis-
ta alennus.

Toimituksen ja konttorin
osoite 37370 Narva. Puhelin
931 - 734 843.

Postisiirtotili TA 4307 63 - 1

Pankki Vesilahden Osuus-
pankki 37370 Narva. Käyt-
tötilin numero 551105-42772.

Vastaava toimittaja Viljo Pu-
rontaa.

Toimituskunta Viktor Ryyp-
pö, Helmi Uosukainen, Uu-
no Pulakka, Eero Koppanen
ja Väinö Kekki.